

Claus Sinzomene

De Papieren

vertaling: Annmarie Sauer

*De tijden van barbarij zijn voorbij.
Het slachtoffer is anoniem.
Het slachtoffer... net als de waarheid...
is relatief.
Enz., enz.*

(Mahmoud Darwich)

Geachte heer,

Verontschuldig, als het u belieft, de stijl en ook de vorm van mijn brief. Ik heb nooit een motivatiebrief geschreven, omdat in de alom aanwezige walmen van de dood, iedereen humanitair werk doet zonder zich vragen te stellen over de motivatie en zonder te trachten het wat en hoe te begrijpen van de spontaniteit van zijn daden. Want is geen hart hebben, geen keuze hebben. Zij die overeind blijven, helpen diegene van wie de benen door bommen werden afgerukt.

In het begin dus, heeft me dat getroffen, gezien mijn eigen benen nog altijd op hun plaats stonden en nog konden lopen. Op een gewone avond, die de adem van de vulkanen onderstreepte met onze adem, waren twee bommen op onze wijk gevallen. Er was een aardbeving geweest, toen ik het tafelgebed uitsprak. Een niesbui van onze bergen, zo dachten wij, zo heftig dat ze de hemel opvullen, of die wolken beroken die niet langs het meer wegvluchten. De tweede beving had gegromd als de donder bij het begin van een onweer en we waren allemaal van tafel opgestaan en mijn moeder, die begrepen had dat het niet onze bergen waren die luid foeterend bliksemschichten uitwisselden met Rwanda, stopte ons onder de bedden. Zoals altijd. Bij schermutselingen in de stad. Ik, ik had geslapen. Ongetwijfeld door de doodse stilte die er op volgde. Gewoonlijk, lieten de kogels niet na te antwoorden op de bommen. Zij kenden misschien dezelfde angst als wij. 's Ochtends toen we naar buiten waren gegaan, was de wijk verweesd uitgeschakeld. Heel wat mensen hadden op de dageraad gewacht om te beginnen sterven.

Zij hadden mijn handen nodig. Ik heb ze hen geleend, omdat die van het Rode Kruis niet volstonden. Ik had al mijn armen gegeven en ook nog mijn hele lijf. Ik was zestien en heb nooit meer iets anders gedaan.

Mijn eerste bureau, geachte heer, kreeg ik na de dood van Bill, mijn geliefde, in Somalië. Ik was een beetje blasé, een beetje kwaad op de humanitaire actie die meer van mij had gevergd dan mijn lichaam aankon. Ik had het hen nochtans genereus aangeboden. Ik fulmineerde tegen het humanitaire optreden dat van me afnam wat ik hen niet gegeven had: de liefde, mijnheer, de liefde... De strijders persten hun beuzen uit in de kalebas van waaruit de dorpen ontsprongen. Met een collega, die ik al de eerste dag heb gehaat zonder te weten waarom, registreerde ik de dossiers van de geschonden vrouwen en ik zette hen op het programma van het herstellende scalpel en de psychologische opvolging en hun wederopname in de maatschappij... Ik kon hen zien door mijn raam, even pervers spiedend als alle kantoorramen. Als een speels kind deed ik of ik een gezicht kon geven aan de fiches die men mij bracht vanaf het grasperk, waar hun ogen de dagelijkse apathie scanden onder een zon die maar niet ophield, ook zij niet en die ook taai, die ook koppig rotzooi over hun hoofd pieste. Zij waren de papieren van mijn bureau, mijnheer. Dat alles irriteerde mij mateloos. 's Ochtends zag ik hun opengebarsten geslacht in mijn kop thee. Die kreeg de vreemde smaak van een doorkrast blad dat men uit een notitieboekje scheurt en waarop men zonder overtuiging kauwt. Ik ben een redelijk iemand. De radio, op een dag nog gewoner dan die van de aardbevingen die een coïtus van de bergen hadden kunnen zijn, meldde dat de strijders zo hun scrotum hadden uitgewrongen dat zij overstromingen veroorzaakten of immense lagunes en alle dorpsbewoners van een gat waarvan de naam helemaal niks zei aan de cartografen van de verstopte bergen van Kivu, in vliegende vissen hadden veranderd. De oorlog, van wel duizend minuten die geen minuten waren, al was het maar omdat de groteske, stinkende walm ervan iets eeuwig heeft, is er haast in geslaagd baby's te maken bij alle vrouwen van het dorp. Heeft u er gezien, u, geachte heer, de rode zonnen die stralen bloed spuiten op een horizon bevuild door een

lagune van sperma? Of de verdwenen kinderen, die bengels die men heeft liefgehad, om wie men heeft gerouwd en die terugkomen? Geharnast met koude woorden als schoten uit de hete loop van hun geweren? De bloemen van de bonen, geachte heer, deze kleine bloempjes, zo fijn, die gisteren nog overvloed aankondigden, heeft u ze zich nu zien uitsloven, allemaal kwijlend, om een beetje vuur te brengen in de blik van hen die ze met humus en neuksap vullen? "Uw twee ogen," zeggen zij met neergeslagen ogen, "uw ogen zijn als twee hete kogels. Heet als uw charmes die voor ons de kou trotseren die door de heuvels snijdt. U houdt ons recht met uw benen of wij schieten u in de ogen". De maagdenvliezen, mijnheer, dat zijn ook papieren. Maar het is niet leuk erop te schrijven, want het zijn papieren die dromen van een uitzonderlijk schrift. U kent ze toch, mijnheer, die nachten waarin de straten, nauwelijks zichtbaar, glibberig zijn van bloed en sperma? Ik niet. Ik heb enkel papieren gezien.

Mijn dochter die vier is en die ik kreeg met mijn geliefde, gestuurd door de humanitaire actie om twee seconden de messen van de Shebabs bezig te houden, brengt een weekend door met mijn ouders. Ik noemde haar Parijs, om de magie van mijn herinneringen in haar ogen vast te houden. En de hartstocht van mijn al te grote illusies die neerstromen als de tranen die ik stortte op vulkaanstenen die de gekneusde verwanten zijn van het zand waarin ik uit het hart van Bill glipte. Op mijn beurt had ik me van dit kind leeggemaakt. Toen het huilde, heb ik niet geglimlacht, of uiteindelijk toch geglimlacht, maar dat was wenen om Bill, mijn gestorven geliefde die de glimlach inplante in de blinde zelfverzekerdheid van woestijnstormen. Dat waren tranen voor ons. En al het onheil dat kleefde aan dat spartelend en glibberig lijfje was het slib rond mijn hart, niet te vergelijken met de natte verlichting of de regens van Parijs.

Bill was een Canadees die beweerde dat hij Amerikaan was, opdat, zo voerde hij aan, de wereld nat, verdrongen in het angstzweet van de angst voor de ander die beweegt in dwaalsporen en dooltochten in de diepte van zichzelf, opdat die weet dat grenzen mensen tegen elkaar opzetten voor een illusie van oneindigheid of een brandend verlangen om de broeder-
was ook Europeaan, Afri-
kind van water, stromen,
mensen er al in geslaagd

*Afrikanen berekenen het leven niet.
Als het ontluikt, dan danst men.*

lijkheid te koesteren. Hij
kaan, Aziaat. Hij was een
oceanen, voor zover de
zijn daarin te wonen, of
daarin de angst voor het alleen zijn te nestelen, voor het alles zijn, het niets zijn, het niet zijn... Hij was een kinois, maar ik vond Kinshasa verkeerdelijk veel te vochtig. 't Is de zon die er een brandend water uitstort, ongetwijfeld haar tranen. Ik hield niet van tranen, ook al zijn ze van de zon. Hij was van Parijs en hij vertelde dat men gelukkig is in Parijs, in liefde en dwaasheid. Wij hadden de ambitie zoveel mogelijk levens te redden in de wereld, omdat we de wereld zelf niet konden redden, vooraleer de waterglijbaan met de lichtjes van Parijs af te roetsjen. 'Want Parijs,' fluisterde Bill, 'is vochtig. Verzegend vocht ook op de extatische lippen van geliefden waarover al eeuwenlang dichters hun pen in de inkt dopen.' Bij haar geboorte, dus, noemde ik mijn dochter Parijs, om in haar blik dezelfde gloed te ontsteken, dezelfde oprechtheid die van Bill een uitzonderlijk man maakte. Mijn ouders waren erg gelukkig zoals dat altijd gebeurt na de stormen van de eerste maanden van een zwangerschap, die als onfatsoenlijk wordt bestempeld. Afrikanen berekenen het leven niet. Als het ontluikt, dan danst men. Dat is alles.

Gedurende de nacht die ik helemaal alleen heb doorgebracht, hebben de papieren, mijnheer, mijn slaap bevolkt met vreselijke origami, die onhandig de vrouwen nabootsten die op het okeren gazon zaten, met een misprijzende zon die zware of *syfillitische* stralen piste op hun voorhoofden. De staart van mijn droom sneed ik af, omdat ik wakker schrok en dacht aan de slapeloze papieren die in het donker van mijn laden de slaap niet konden vatten. Papieren die droomden van een nieuw bekken, een geslacht dat geen stoelgang maakt of die deden begrijpen dat hun glimlach de tijd niet deed stilstaan, op generlei wijze overbrugde, maar de demonen uit hem uitdreef die uit de duistere en verrotte diepten van kanonnen kwamen. Zo verging het mij ook, geachte heer, ik was bijna gaan geloven dat de papieren, die met zachte stem kwebbelden op het gazon en daarna in mijn laden, uit een andere tijd kwamen. Van lang na de massale woede en vernedering, de ziel verzacht door manen, die palmwijn bloeden voor de trots en verblinding van de mannen van het dorp, die dan terugkeren en zich of verliezen of terugvinden in de getekende armen met de bekoring van weleer. Van lang voor de waanzin, die men tussen haakjes zet als extreme voorspelling van wichelaars, die tussen de regels lezen over de ontarding der sterren.

De papieren, mijnheer, zijn vrouwen van vlees met hun gekreukte waardigheid en met dromen die zich herstellen en een hart dat immer stand houdt en dat verzonnen wij niet. Want ze waren daar in mijn laden en op het gazon, waar de brutale zon bleef pissen op hun hoofden met stralen zwaar van vragen over mijn door de *Shebabs* verhak-

kelde romance, over de dwingende aanwezigheid van het leven, over volharding... Ik vroeg mijn vader waarom de serene rust van de bergen, die waarin ik als kind stoeide, in tijden van dauw in overvloed of de oogsttijd van maïs, waarom die verdwenen was bij het boze glimlachen dat naar zwavel ruikt. Missen de bergen mij? 'De mensen, mijn meisje, dat is yoghurt, dat is kaas en dat is wat ranzig rundvlees. Mensen, die zijn pas op smaak 's ochtends, wat zurig na een lange nacht van gedeeltelijke blindheid! Zie, mijnheer, dat is wat mijn vader mij vertelde. Zie hier de kruisweg die, aldus mijn vader, zal leiden naar een Pasen dat welig bloeit op onze rottende resten.

Mijn tweede avond zonder Parijs, heb ik aangeboden aan een jonge collega. Niet die met wie ik de heisa deel van de papieren die komen krijsen in mijn kantoor. Die, die kan ik niet uitstaan. Zo maar. Hij is niet walgelijk. Hij is geen mispunt. Geen hielenlikker. 't Is een briljante jongen die ik opsnuif van onder de fictie van de papieren. Gewoon in de loop van de dag, was hij te aardig naar mijn smaak, heel galant met de papieren. De enige vrouw die de toestemming heeft de fiches naar het kantoor te brengen en die een groep vertegenwoordigde van tien anderen die op het gazon moesten wachten, vond me midden in een gesprek. Een chat op Facebook. Ik ging even door met de chat. Ik glimlachte om de antwoorden van mijn vriendinnen of om de idiote apenstreken van wie me versierde op het net. Het boerenmeisje, het gezicht door het scherm doorkruist als door een penseelstreek van een slechte Picasso, gaf me elke glimlach terug. Zij reageerde op de minste grijns. Ik heb besloten haar een echte glimlach te schenken, ongetwijfeld voor het protocol, ongetwijfeld voor de solidariteit onder vrouwen, ongetwijfeld om de gêne te verbreken, om de tijd te vullen dat ik haar in de steek liet. Mijn collega, ik heb daarom geen hekel aan hem, kwam zijn mannelijke aureool er in vermengen en zijn galanterie, of, alleen maar, zijn scherp gevoel voor protocol precies op het ogenblik van de glimlach, waarvan ik niet begreep waarom die me zoveel goed deed. De vrouw bleef glimlachen, op haar beurt gegeneerd, niet wetend aan wie van ons beiden haar leven toe te vertrouwen en de dromen van de negen anderen die de zon op het gazon uitdroogden. Ik heb de fiches gegrepen en in mijn tas gepropt met zo'n hysterie dat de vrouw en mijn collega schrik kregen. Zo dacht ik eraan om weg te gaan, de hele tijd dat de woestijn mijn hart had doen verzanden.

Wij hebben staand gegeten, de muziek me stoorde, zenuwachtig maakte. Een stem antwoordde schaamverkapte noten scheet. Hij mijn liefdespijn te verdrinzwalpende dronkaards die

Hoewel ze allemaal bralden over de liefde, was er in hun stem zulk een echo van verstikking van onze maatschappij dat ik er overhoop van was.

voor een bistro waarvan me irriteerde en me zanger met een krijsende teloos een gitaar die leek me te kleineren, door ken in de braspartijen van het bier schuimend op hun

kleren morsten. Allen hadden de blik van een reptiel. Verduisterd door het clair-obscur van de ontspoorde lichten, die het verlangen naar bier verwarden met dat naar lichamen die in wanorde bewogen aan de andere kant van het glas. Men heeft gezegd dat ik het was die dronken was, op dezelfde manier als op de bus die me naar huis heeft gebracht, na mijn zenuwzinking op kantoor. De bus die stonk naar dode hond onder zes intense zonnen, die hun genadeloze stralen scheten op het briefhoofd van de papieren. Ook daar, heeft men gezegd dat mijn haar stinkt, de haren van alle vrouwen... Twee mannen, een keurige in een vest van een priesterprofeet, de andere, smerig, die waarschijnlijk wel een dokwerker was, stonden boosaardig door te drammen over de nieuwe coiffures van de vrouwen uit de stad. Zij hebben veel gelachen over de vermeende folteringingen die de vrouwen zich aandoen om mooi te zijn.

Zij waren verontwaardigd over wat zij apenstreken noemden. Een derde, met gekloven onderlip, zei dat onze haar-extensies worden uitgetrokken bij jonge vrouwen die daarvoor in India gedood worden. Opdat wij mooi zouden zijn, zelfs als bedwelmende pommades onontbeerlijk blijven om hun lange haren de onze te maken. Ik had zin om te lachen met hun koppig verzet de sterke geur van verrotting die duidelijk van hun oksels kwam, niet te ruiken. Toen de bus stopte, realiseerde ik me dat ik ingedommeld was. Dat mijn tas tussen mijn benen was gevallen. Met nerveuze hand, verifieerde ik of deze bende van *klootzakken* die stonken naar zes dagen dode hond me niet bestolen hadden terwijl ik sliep. Daar, mijnheer, heb ik de papieren herkend. Ik heb gewenst dat de papieren stenen waren, ongebakken bakstenen, dat ze elke keer in mijn handen zwaar zouden zijn, dat ze deze onuitwisbaar zouden bevuilden. Ik nam deze vrouwen mee naar huis. Er waren twee kinderen bij. Eén van vier jaar, het andere van zeven. Zij waren de achterkleinkinderen van een vrouw waarvan het papier voor de vierde keer terugkwam.

Wij hebben geitenborst gegeten, snel gegrild voor onze ogen. Mijn collega zei, al kauwend, dat de grillade nuchter maakt. Ik denk dat ik er veel van heb genomen door de pili-pili. Hij was het die ontnuchterde. Die nacht, wilde ik tot mijn uiterste gaan, het zand van Somalië verdrinken, dat bij storm en ontij de kwelling van Bill rond mijn hart tekende, mijn leven verlamde. Ik was woedend dat ik zo zwak was geweest bij de eerste pint. Mijn collega wilde

na mijn chickwangué liever naar een andere bar. Ik huilde met mijn ogen verstopt achter cassave. Andere zangers krijsten nog in mijn oren. Hun adem sloeg me in het gezicht. Sloot mijn ogen. Het was wellicht de bries. Hoewel ze allemaal bralden over de liefde, was er in hun stem zulk een echo van verstikking van onze maatschappij dat ik er overhoop van was. Ik bleef maar huilen achter mijn cassave. Wij hebben gewandeld tot aangenamer muziek weerklonk. Ik goot de frisheid van een biertje op de brand van mijn vernederend verdriet. Mijn collega nam de maat van mijn zwartgalligheid. Dat doen alle mannen met een krom idee in het achterhoofd. Ik liet me zo maar bedotten door zijn gedoe, een nacht lang, waarvan ik wilde dat hij gekmakend was.

De papieren bleven stil, terwijl ik opgewonden raakte. Ik heb mijn tas op de dansvloer van een bar waar ik was aangekomen zonder iets te beseffen, laten vallen. Zou ik hebben gedanst van de welwillende bar tot de dansvloer van een bomvolle bar? De papieren zijn in alle richtingen gaan lopen. Zij probeerden te ontsnappen aan de vele feestende voeten die op hen trapt. Op handen en voeten, heb ik de dansvloer bijeengeschraapt, slagend op de voeten die op de papieren dansten. Daar, heeft men niet gezegd dat ik dronken was. De barman en alle feestvierders, bang of boos, beweerden dat ik raaskalde. Men heeft ons aan de deur gezet. Mijn collega heeft me gevraagd of het me goed ging. Hij vroeg waarom ik de fiches van de verkrachtte vrouwen meenam, zo laat, gewoon dat ik ze bij me had... Vol vertrouwen dat de nacht zijn ijdele wens beloofde te vervullen, wilde hij weten of ik nog een biertje wilde. Die nacht heb ik toegegeven aan zijn manoeuvres, van die nacht wilde ik dat die gek was.

Het lachen dat me 's anderendaags wakker maakte, was een zweepslag op de frivoliteit van mijn dwaze gril. Parijs was teruggekomen. Ik was beneveld. Mijn moeder zal wel zijn blijven slapen, nadat ze me had gevonden, zoals zij later vertelde, in een smerige staat. Parijs speelde.

Zij had de papieren uitgeknipt. Parijs had poppetjes gemaakt. Ik denk dat ik haar onmiddellijk heb geslagen. Nadat ik de fiche van het meisje van vier jaar had herkend, begon ik er aan te denken, mijnheer, dat zij tijdens de volgende week zo vlug mogelijk moest geopereerd worden. Parijs heeft geweend. Alle fiches waren daar. Het waren kleine mannetjes met open armen. Parijs had hen ogen gegeven, een neus, haar en een glimlachende mond met rouge uit mijn schminktasje. Ik heb geschreeuwd, mijnheer. Ik denk dat ik heb geschreeuwd. Luider dan de verwijten van mijn moeder. Ik heb aan het bureau gedacht, niet aan de mensen waarvan ze de dromen coördineren en van wie ze de toekomst beslissen. Ik heb mijn dochter de malaise verweten die de hese stemmen van de zangers mij bezorgden achter mijn chickwangué. Ik heb geslagen. De papieren stierven, mijnheer, onder de kleine hand van mijn meisje, beklad met mijn lippenstift. Ik heb aan mijn vader gedacht die niet ophield yoghurt en kaas te maken, overtuigd dat hij fabels maakte als eten en als drinken, zoals men zich kan laven aan het evangelie en aan poëzie. Ik heb geslagen. Ik heb alleen maar mijn lippenstift gezien.

De papieren zijn mensen, mijnheer. Parijs heeft gespeeld met het kleine meisje van vier jaar, een meisje als zij, en dát, dat heb ik niet begrepen. Zij heeft hen hun glimlach teruggegeven, aan alle papieren en ook dat heb ik niet begrepen. Mijn dochter is niet meer dan een papier, mijnheer. Ik heb het nooit aan iemand verteld. Nooit aan mijzelf. Na haar begrafenis, heb ik alles verbrand, haar verjaardagsfoto's, haar kleren, haar speelgoed, haar poppen, haar pluchen beertjes, haar toegangskarten voor de kantine, haar overlijdenscertificaat... Het enige wat me rest is een geboortebewijs. Wat kan men dan nog geven, beste mijnheer, wat te geven aan de papieren? Ik geef me niet meer. Ik geef iets dat nog meer is dan mijzelf: liefde, mijnheer... liefde!

Joséphine Imani

* chickwangué, geroosterd maniok broodje in bananenblad

Collectief Libr'écriture

Libr'écriture is een literair collectief van jonge schrijvers (of schrijvers met een jonge geest), opgericht in Lubumbashi naar het model van de *Littéraire Vrijdagen (Vendredis Littéraires)* van Lyonel Trouillot. Geïnspireerd door de anarchistinnen in zijn organisatie, wenst het collectief een raamwerk te zijn voor vrije gedachtewisseling, zonder de aanwezigheid, bij de bijeenkomsten, van een soort deponhouder van het weten. Ieder wordt geacht een specifieke literaire gevoeligheid te koesteren.